

ČUVAJU VIŠESTOLJETNU TRADICIJU

Proslavljeni Dani Gospe od Zečeva u Ninu

Ove se godine ponedjeljak pred blagdan Uzašašća dogodio na dan 6. svibnja odmah iza Spomendana Gospinog ukazanja

PIŠE I SNIMA:
MARIJA DEJANOVIĆ

Ove godine su na veličanstveni način proslavljeni Dani Gospe od Zečeva. Razlog je bio taj što su uslijedili dan za danom Spomendan Prikazanja Gospe od Zečeva i Zavjetni blagdan.

Ove se godine ponedjeljak pred blagdan Uzašašća dogodio na dan 6. svibnja odmah iza Spomendana Gospinog ukazanja. Naime u Ninu se Gospa uz ostale Gospine dane, na poseban način časti na tri određene svetkovine tijekom svake godine. Prva je proslava Spomendana Gospina ukazanja 5. svibnja, a tom se prigodom prenosi Gospin kip na otok Zečevo.

Druga po redu je najsvečanija svetkovina zavjetnog Blagdana Gospe od Zečeva, a središnje slavlje je ponedjeljkom pred blagdan Uzašašća - datum je pomičan i slavi se 40 dana nakon Uskrsa. Treći je dan maritimnog hodočašća zahvalnosti 5. kolovoza - na Dan domovinske zahvalnosti, kada se u liturgijskom kalendaru slavi Gospa Snježna. Tada se odvijaju isti običaji prijenosa Gospinog kipa iz Nina na Zečevo i povratak u Nin isto kao 5. svibnja. Iz spomenutog razloga Dani Gospe od Zečeva u ninskom svetištu su od početka duhovne pripreve (3. 5.) do zatvaranja Gospinog blagdana na svetkovinu Uzašašća Gospodnjega (9. 5.) uključivali sedmodnevno slavlje. Uoči proslave Svetkovine Gospe od Zečeva započela su dvodnevna

euharistijska klanjanja koje je vodio fra Tomislav Šanko, provincijal Franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri.

Spomendan Prikazanja Bl. Djevice Marije - hodočašće na otok Zečevo

Hodočašće na mjesto Gospina ukazanja otok Zečevo održalo se 5. svibnja. Prema tradiciji održava se Spomendan Prikazanja Bl. Gospe na Zečevu budući da se čudesno ukazanje zbilo na taj dan davne 1516. godine ispred bogoljubne udovice Jelene Grubišić. U rano zoru nakon blagoslova hodočasnika pješaka u 6 h u crkvi sv. Anselma, dok je u 9 h bio polazak iz iste crkve prigodom koje se iznosio Gospin kip do Gospinog mula i dalje u crkvu

na otoku Zečevo. Gospin kip prevezio je veći brod, a pratili su ga Ninjani i gosti u tradicijskim drvenim brodovima - plazuljama. Sv. Misa bila je u 11,00 sati u Gospinoj crkvi na Zečevu, a nakon toga je uslijedila procesija oko crkve, blagoslov hodočasnika, mora, mornara i brodica. Poslije je bila okrijepa na livadi oko crkve, a u popodnevnom satima je maritimnom procesijom Gospin kip vraćen u svetište.

Zavjetni blagdan Gospe od Zečeva

Svetište Gospe od Zečeva najveće je marijansko sveti-

šte i proštenije u Zadarskoj nadbiskupiji, a više od pet stoljeća okupljalište vjernika i poznati vjerski sajam u Ravnim kotarima, uz kojega su vezani brojni tradicijski vjerski i pučki običaji. Marijanski mjesec je svibanj, mjesec krunice, ali i mjesec u kojem vjernici posebno slave Nebesku majku u kraljevskom gradu Ninu. U tom mjesecu čudotvorni Gospin kip postavlja se u svetištu - glavnom oltaru crkve sv. Anselma u Ninu - nekadašnjoj prvoj katedrali u Hrvata. Druge mjesece u godini kip Bl. Djevice Marije nalazi se na oltaru dograđene gotičke kapele, prvotno posvećene sv. Marceli, a nakon obnove Nina poslije strahovog uništenja grada u 17. st. i povrat-

ka kipa, kapela je posvećena Gospi od Zečeva. Malo je poznato, a spoznaje svjedoče da je tijekom turbulentnih povijesnih zbivanja kip ninske Gospe promijenio 6 mjesta na kojima se čuvao.

Dana 5. 5. u večernjim satima je održana ceremonija otvaranja zavjetnog Gospinog blagdana sa sv. Misom i procesijom.

U ponedjeljak 6. svibnja održana je tradicionalna Svetkovina Gospe od Zečeva, sa cjelodnevnom sv. Misama, ispovijedima, zavjetima, ophodima, procesijama i drugim običajima. Svečanu sv. Misu i procesiju sredinom dana predvodio je mons. Ante Sorić, generalni vikar Zadarske nadbiskupije. Večernju euharistiju s procesijom predvodio je zadarski nadbiskup mons. Milan Zgrablić. Svečanosti ove godine traju do četvrtka 9. 5. Blagdana Uzašašća Gospodnina i tada će u večernjim

U davna vremena tradicija proslave Gospe od Zečeva uključivala je plesanje zavjetnih kola

Gospin kip polaže se na stinu s Gospinim cvijećem

Iskrcavanje Gospinog kipa na Zečevu

satima biti zatvaranje zavjetnog blagdana s euharistijom i procesijom.

Iz povijesti ninskog svetišta

Svetkovina čudesnog ukazanja Gospe od Zečeva slavi se u gradu Ninu već 507 godina. Naziv svetišta potječe od imena nenaseljenog otočića Zečevo u Ninskom zaljevu. Na njemu je zbog određenih čudesa 1516. počela povijest marijanskog svetišta Gospe od Zečeva u Ninu. Uz Gospino ukazanje 5. svibnja u jednoj ninskoj crkvi postoje spoznaje da je Gospa dala poruku za narod, a narod nije slijedio poruke, da je Gospin kip proplakao pravim suzama da je uz Jelenu Grubišić bilo puno vidjelaca pa je na temelju tih svjedočanstava i nekih čudesa biskup Juraj Divnić ustanovio blagdan na čast Majke Božje, koja se u Ninu slavi pod nazivom Gospa od Zečeva. Gospin drveni kip potječe iz 14. stoljeća. U teškim Mletačko-Osmanjskim ratovima 1500. godine Turci su napali Zadar i Nin te uzeli Ninjanima ono najdraže Gospin kip. Kako je kip vraćen od Turaka, je li to bilo čudom plivajući morem, kako kaže legenda, ili su ga možda sami Ninjani otkupili, nije poznato. Zbog ratnih sukoba 1587. godine Gospin kip je sklonjen u Nin. Godine 1646., zbog straha od Turaka, Gospin kip i relikvije ninske katedrale sklonjeni su u Zadar. Kip je bio tada postavljen na glavni oltar zadarske katedrale i tamo je bio do prestanka ratnih neprilika. Godine 1674. Gospin kip svečano je prenesen iz zadarske u ninsku katedralu te smješten u kapelicu koja je nazvana Kapela Gospe od Zečeva. Od toga doba kip stoji u ovoj kapeli u Ninu koji je u povijesnom smislu središte samih početaka hrvatske države.

Nematerijalno kulturno dobro

Svetkovina Gospe od Zečeva ima svojstvo nematerijalnog kulturnog dobra od 2013. jer je upisana na Listu zaštićenih kulturnih dobara u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske. Prema zapisima arheologa don Luke Jelića iz 1900. pronalaze se podaci o tome da je slavljenje Gospe od Zečeva početkom 20. stoljeća bilo širokih razmjera na prostoru Dalmacije, a pri kraju 20. stoljeća slavljenje Gospe od Zečeva izgubilo je obilježje utjecaja na širem području te regije, a na prostoru cijele Hrvatske svetište je imalo zanemariv značaj. Kako je to bilo prije 120 godina tada je na zavjetni blagdan u Ninu bilo 8000 hodočasnika, a značenje tog doba dr. Luka Jelić, poznati arheolog i osnivač prvog ninskog muzeja, je 1900. god. zapisao ovako: «Tri su crkvena običaja u Dalmaciji zamjerita radi krakterističnih osebnosti: badnja večer u Vrgorcu, noćni obhod na veliki če-

tvrtak na Braču i blagdan Bl. Gospe od Zečeva u Ninu. Dok su prva dva, što se saučesća vjernika tiče, užega mjestnoga značaja, ninska je svečanost prava narodna svetkovina velebitskoga područja. Po svojoj prilici to još jedini postojeći trag najstarijega područja negdanje narodne hrvatske ninske biskupije. Uvriježila se je ninska svetkovina u narodu tako, da se vjernici sve od Senja do Knina, pa kadkada i preko Dinare, mimo toliko promjena obsega ninske biskupije, barem jednom na godinu okupe k svojoj starodavnoj matici. Dapače to nije lih katolička svetkovina, nego i grčkoiztočnjaka, koji učestvuju brojimice i obredima. Tada u Ninu sajma nema, a da bi ih trgovanje priteglo; priteže ih ona drevna zajednica s katolicima, kad ih i u Dalmaciji nije djelila posebna hierarhija. Ninska svetkovina nije lih pučka, jer se tamo s crvenkapom mieša i škrljak, kao što s jašmakom gospojinski šesirić ili varoške ukosnice. (...) Puk se za tu svečanost na svoj način pripravlja, te se i za pojedinih česti obreda na svoj način vlada. I tako je štovanje Bl. Gospe poglavitim dielom svečanosti, te su

Zavjetni ophod vjernika oko Gospinog kipa

narodni običaji, kojima puk to svoje štovanje izkazuje, doista prezanimljivi (...). To je prava narodna blagdanica». (...) Gospinom blagdanu i Ninjanin i Kotarac bez razlike vjeroispovijesti priprava se višednevnim postom.», donio je spoznaje o značenju blagdana za kršćane u Ninu i širem prostoru. Tradicija svetkovanja Gospe od Zečeva uključivala je hodočašće

Svečanu misu i procesiju predvodio mons. Milan Zgrablič

Otvorenje Gospinog blagdana navečer

na Gospin otok, brodicama ili pješačenjem i dr.

Blagoslovljeno čudotvorno livadno cvijeće - jedinstveni marijanski običaj u Hrvatskoj

Prizor uzimanja cvijeća prigodom procesije, a nakon što je Gospin kip položen na njega i nakon nadbiskupovog blagoslova vjernika i cvijeća i danas se ponavlja kako je bilo od pamtljivjeka. Običaj je jedinstveni u Hrvatskoj. Prizor je mnogima zbog nepoznavanja običaja čudan ali isto tako izrazito zanimljiv. Vjernici smatraju da blagoslovljeno Gospino

cvijeće - livadno cvijeće žabnjak - ima čudotvornu moć zaštite obitelji budući da je bilo u dodiru s čudotvornim kipom Gospinim, pa ga svi rado odnose svojim kućama. Mnogi hodočasnici beru livadno cvijeće prigodom pješačenja na Spomendan Gospina ukazanja na otok Zečevo i tamo ga prinose u crkvu na blagoslov. Nekada su se pleli vijenci za kićenje Gospinim stoca, a nakon procesijskog ophoda Gospin kip se položio na taj stolac ili stinu, te su nakon nastavka procesije vjernici uzimali dio blagoslovljenog cvijeća kojeg su odnosili svojim kućama. Sličan običaj održava se i danas, izuzev što se svi

jeće polaže na jedan Gospin stolac (kamen, stina), a ne na tri.

Dolazak folklornih skupina i KUD-ova na zavjetni blagdan

U davna vremena tradicija proslave Gospe od Zečeva uključivala je plesanje zavjetnih kola. Kada se živjelo bez suvremenih tehničkih pomagala bez kojih danas čovječanstvo ne može zamisliti život, a služe za rasonodu, običaj je bio okupljanje pred crkvom te igranje Gospinog kola. Od 2008. do danas je organizirano pozivanje folklornih skupina, a zbog uveličavanja blagdanskih svečanosti od strane ninskih turističkih djelatnika i odobrenje Župnog ureda Nin. Ove godine su se čuvari tradicije kulturno umjetnička društva iz Zadarske županije rado priključili pučkom obliku čašćenja Nebeske zaštitnice: KUD Carza Poličnik, KUD Branimir Benkovac, KUD Kamen Bukovica Popovići, KUD Sv. Nikola Tavelić Lišane Ostrovičke, Udruga žena Luzor Ugljan, KUD Pakoštane iz Pakoštana, KUD Sv. Ante Drage, KUD sv. Donat Zadar, KUD Sv. Ivan Kristitelj Sukošani i KUD Zadarski tanac Zadar. Vjernici tvrde da su po zagovoru Gospe od Zečeva učinjena mnoga čudesa koja nisu ostala zabilježena, a mnoga od njih isprošena su tijekom dugih i ustrajnih molitvi.

Hodočasnici u maloj crkvi na Zečevu

Hodočasnici u maloj crkvi na Zečevu